Hvor ligger vår lojalitet om styringskrav utfordrer pedagogisk handlingsrom & dømmekraft?

…Seminar blues…
Hvorfor gjør vi som vi gjør?

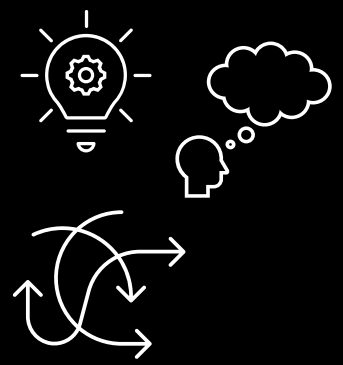

Lene Cherize H. Sirevåg

Førsteamanuensis
Institutt for pedagogikk
lene.c.sirevag@uia.no

UiA

Næring til deres ‘ bindestrek’: deres pedagogiske begrunnelser

Pedagogisk handlingsrom & dømmekraft

Bindestrek mellom teori og praksis

Næres av begge, men er noe nytt

Avveie ulike hensyn/navigere spenninger

LEDER… Styrer – daglig leder/pedagog? Hva er din faglige identitet? Gjør kanskje noe med ditt blikk?

«God teori kan ruske opp i ureflektert overlevert praksis & opplyst praksis kan tøyle teoriens arroganse» (Løvlie 2015, s.10)

Min intensjon

Skape et *mellomrom*: et refleksjonsrom til ettertanke, nye spørsmål og evt., noen nye perspektiver

Lene C. H. Sirevåg

UiA

KI generert bilde

HAVET, BÅTEN & KAIA….
Hvem er vi lojale mot?

UiA

Sirevåg

Institusjonalisert barndom - Flere ‘vil’ noe med barnehagen - hva er en god barnehage?
Barnehagens & barndommens egenverdi // Barnehagen som skoleforberedende arena…

Ring 2: Pedagog, barnehagelærer, fagarbeider, STYRER

Ring 1: Familie, foresatte, søsken, hjem, lokalsamfunn

Ring 3: Barnehageeier, kommune, PPT, Støttetjenester

Ring 4: UDIR, veiledere, satsinger, kartlegging, programmer, ‘forskning viser’

Ring 5: Departement, politikere, Storingsmeldinger, NOU’er

Ring 6: Samfunnstrømninger: Effektivitet, måling, inkludering, økonomi, demokrati

UiA
Sirevåg

Demokratisk spørsmål i barnehagen

Hvem ER og BLIR vi (i barnehagen) lojale mot når ulike stemmer i samfunnet forsøker og definere hva som skal være viktig i barns liv?

Demokrati handler om barnas handlingsrom, men også om voksnes(PEDAGOGIKKENS) handlingsrom – pedagogers mulighet til å tenke selv & bruke sitt faglige språk (!) → Andre fagfelt ønsker plass gjennom styringskjedende

Gjøre faglige vurderinger – stille spørsmål:

«Dette er jeg usikker på om er til det beste for barna» Tar det tid fra leken?

Alle som VIL noe med barnehagen påvirker 'inn i barnehagen':

Barn møter demokrati gjennom den pedagogiske relasjonen: hvordan voksne møter dem, hvordan voksne bruker sin **definisjonsmakt** – hvordan barnehagelæreren eller dere som ledere tar ansvar, tier eller stiller spørsmål

Profesjonell integritet og motstand

Hvilke styringskjeder VIL vi være en del av? Hvilke verdier skal de bære og hvordan bidrar mine valg til disse kjedene? (Solveig Østrem NERA)

Profesjonell integritet blir synlig **når ulike hensyn kolliderer** – når du er i tvil – når vi bli **uenige..** (Pettersvold og Østrem)

Barnehagens samfunnsansvar: Lydighet eller ansvar?

Som styrere: Forvaltere & OVERSETTERE av styringsbudskap som vil inn i barnehagen

Kritikkens u-sving (Rasmus Willing) → motstand oppover i styringskjeden kan komme til høy pris – 'forskyver på sannheten' av lojalitet til barnet & for å unngå konflikt

Å leve i et demokrati handler om mer enn å stemme ved valg

Det handler om retten til å **uttrykke uenighet**

Stille spørsmål & utfordre makt når det er nødvendig

Doktorgradsprosjekt → Uro & lekent 'ustyrlig' medborgerskap som ytringsfrihet (Sirevåg 2023) → De voksne må også utfordre & jobbe bevisst i forhold til politisk styring

Særlig viktig i dag (vil mer med bhg & nesten alle barn i barnehagen)

«Den ytre mål- og resultatstyringen av skolen skyver pedagogens oppmerksomhet *bort fra* barnet i møte med verden; barnets indre liv, barnets uttrykksformer og voksen-barn relasjonen, og *mot* forhåndsbestemte mål drevet av økonomiske og teknologiske logikker, testing og forming av atferd» (Sirevåg & Elmies-Vestergren in press)

Økende målstyring av barnehagen begrunnet i *barnehagen som skoleforberedende arena*

Hvilke valg tar dere i møte med dette? Hvilke handlingsrom skaper dere for deres pedagoger i barnehagen? Beskytter dere den pedagogiske relasjonen?

Hvorfor særlig viktig akkurat nå?

Styringskjede 6: Samfunnstrømninger

Barnehagen I samfunnet

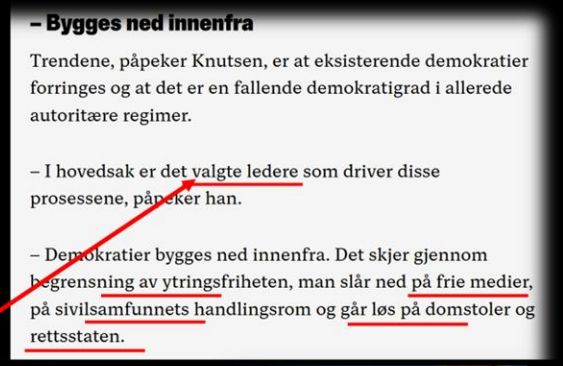

– Bygges ned innenfra

Trendene, påpeker Knutsen, er at eksisterende demokratier forringes og at det er en fallende demokratigrad i allerede autoritære regimer.

– I hovedsak er det valgte ledere som driver disse prosessene, påpeker han.

– Demokratier bygges ned innenfra. Det skjer gjennom begrensning av ytringsfriheten, man slår ned på frie medier, på sivilsamfunnets handlingsrom og går løs på domstoler og rettsstaten.

For første gang på over 20 år har verden færre demokratier (88) enn autokratier (91) og nesten 72 prosent av verdens befolkning lever nå i et autokrati. Det siste er en andel som ikke har vært høyere siden 1978.

Av store folkerike land er trenden tydelig negativ i land som Argentina, India, Indonesia, Mexico og Sør-Korea.

I Europa er Ungarn og Serbia blant landene hvor autokratiseringen går raskest, og blant EU-landene får Ungarn følge av Hellas og Romania med negativ utvikling, mens Slovenia og Slovakia er satt på obs-liste.

Demokrati-rapporten, som ble sluttført i desember i fjor, bemerker også at USA rakk å svekke demokratiet sitt før Trump ble tatt i ed på nytt og at utviklingen nå er «svært urovekkende».

Kilde: V-Dem Institute

ROMERIKSDEBATTEN

Ødeleggende polarisering

Hva er det som egentlig skjer? Hva er det vi i 2025 er tidsvitner til? Vil senere generasjoner tenke at det var i 2025 det virkelig startet? Det var da de ulike polene virkelig stilte seg i hver sin skyttergrav, tok fart og

Et enkelt hopp for kreftsaken endte i et flom av hets mot Erna Solberg. Nå slår hun tilbake – og hele Norge reiser seg i støtte.

22. juli-senteret stenger kommentarfelt grunnet hat og trusler

22. juli-senteret har for første gang stengt sine kommentarfelt på sosiale medier som følge av en markant økning i hatefulle ytringer og trusler. Direktøren beskriver situasjonen som et alvorlig samfunnsproblem, mens statsministeren uttrykker bekymring for hatmeldingene som rammer overlevende og berørte.

Stavanger Aftenblad

AUF-leder reagerer på TikTok-videoer som spiller på 22. juli-terroren

Flere videoer og kommentarfelt gjør narr av ofrene eller fremstiller terroristen i et positivt lys. Nå sier AUF-lederen i Rogaland at grensene for hva som er greit, er i ferd med å flyttes.

Et bærekraftig demokrati
(demokrati som styresett)

Avhengig av solide lokale fellesskap (demokrati som livsform): STEDER der mennesker kjenner hverandre, der vi blir sett om vi er borte, der vi opplever å høre til, og der jeg får troen på at det føles meningsfullt å delta med hele meg.....

Hva gjør du dersom Norge ikke lenger var et demokrati?

Hvor ville lojaliteten din ligget ?

Motstand som demokratisk ressurs (!)

....'motstandsbevegelser'...

UiA

LEKEN: lakmustest for demokrati i barnehagen
Et sted det dras hardt i…: LEKEN

Vera Hansen – praktikant i Oslos parker og gater (Steinsholt 1999)
Leken må få være i fred – i stedet for å maksimere alle roller den skal spille må vi **øve på å tåle dens kaos, uforutsigbarhet, mangfold – dens kaos**…

Selvfølgelig?

Dypt demokratisk utsagn: Krever at noen våger og **ytre motstand** fra 'gulvet' i barnehagen med lojaliteten hos barna når alle styringskjedene ønsker å styre den i ulike retninger…

Beskytte de lekne samspillene (Bae i dag) – Beskytte **barns rett til lek** (der lek kan oppstå)
Barns rett på **frihet TIL… = Begge fundamentale menneskerettigheter i et demokrati**

UiA

Lene C. H. Sirevåg

LEKEN: lakmustest for demokrati i barnehagen
Et sted det dras hardt i…: LEKEN

Barn er ikke små minivoksne – de er barn her og nå (!)

Klarer vi å holde oppmerksomhet mot LEKEN & barnet her og nå?

Beskytte leken (lek som væremåte (!)

Justere et **alarmerende paradoks:**

Barns rett til medvirkning (god i klassen) – men barns rett til lek truet (!)

Barn trenger ikke universelt sett 'diagnoser' (det medikalisert samfunnet Trond F Aarre) på om de kan eller ikke kan leke……. → **Lav lekekompetanse**

De trenger tid, rom, **RELASJONER** og miljøer som gjør lek mulig
(Østergård 2026; Stabel 2026; Stabel & Nome 2026; Sirevåg 2024; Sirevåg 2023)

Dette må beskyttes

UiA

LEKEN: lakmustest for demokrati i barnehagen
Et sted det dras hardt i…: LEKEN

Blir pedagogikk og barnehagen KUN en arena for korrigering, regulering og forbedring av barn

Da blir pedagogikk kun et fag for regulering av atferd og vi risikerer å miste av synet barn som allerede er i ferd med å leve sine liv (Sirevåg 2024)

UiA

Lene C. H. Sirevåg

Hvilke stemmer lytter vi til? Hvilke styringskjeder vil vi bidra til?

Forvaltere av et handlingsrom = **TA PLASS!! LAG plass! Bruk pedagogikk (!)**

Lek som væremåte blir en kompetanse vi kan måle, kartlegge & tillegge progresjonskrav?
Leken blir et domenet barna må mestre? Ikke bare leve? Være?
Hvem skal få definere hva som er lav lekekompetanse?

Vi må slutte å snakke om lav lekekompetanse

Debatt: – Ved å kategorisere lek risikerer vi å skape nye utenforskap.

Line Cherize Haugland Sirevåg
FØRSTEAMANUENSIS VED INSTITUTT FOR PEDAGOGIKK, UNIVERSITETET I AGDER

HAVET, BÅTEN & KAIA….
Hva ser vi? Hva styrer oss? Hvem er vi lojale mot?

UiA

Sirevåg

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under CC BY

Tusen takk for oppmerksomheten

Kontakt meg gjerne
lene.c.sirevag@uia.no

UiA

Referanser

Breivaga, R.M.K, & Rangnes, T.E (2019). (ed), *Demokratisk danning i skolen, tverrfaglige empiriske studier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bostadutvalget (2006). *Formålsparagrafen gjennom tidene*, (report on the historical development of the Norwegian curriculum), Ministry of Education. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/bostadutvalget/formalsparagrafens-historie2.doc.

Dewey, J. (1916). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. New York: Macmillan.

Grindheim, (2014). *Kvardagslivet til barneborgarar. Ein studie av barna si deltaking i tre norske barnehagar (*Doctoral thesis). Norwegian University of Science and Technology (NTNU).

Heldal, J. (2021). Hva er demokratisk medborgerskap? – Om myndiggjøring og politisering. In: L.P.S Torjussen & L. Hilt (2021) *Grunnspørsmål i pedagogikken*. Bergen: Fagbokforlaget.

Mouffe, C. (2005a). *The Democratic Paradox*. London: Verso. Sætra, E. (2021). Discussing issues of controversy in the classroom: Elements of good practice. *Scandinavian Journal of Educational Research*, *65*(2), 345–357. Mattsson, C. (2020). Lost in Translation – A case study of a public debate on freedom of expression and a Neo-nazi Rally. *Social identity*. *26*(1), 92–108.

Sirevåg, L.C.H (2023). Playful citizenship: betwene disturbances and productive ruptures. An ethnographic study of democracy as life form and childrens citizenship in primary school. (doctoral thesis). Uia.

Skreland, L.L. (2015). *På mandager er det ikke lov med papirfly. En studie av regler og yrkesutøvelse*. (Doctoral thesis). University of Agder. Oslo: Wittusen & Jensen.

Slagstad, R. (2003). Folkedannelsens forvandlinger. In R. Slagstad, O. Korsgaard, & L. Løvlie (ed), *Dannelsens forvandlinger* (72–88). Oslo: Pax. Briseid 2012

Stray, H.J. (2011). *Demokrati på timeplanen.* Bergen: Fagbokforlaget.

Referanser

Sirevåg, L.C.H & Elmies-Vestergren, A. (in press). Elevmedvirkning og det pedagogiske paradoks. I., Reier Jensen, A., og Tveit, S. Mellom politikk og pedagogikk. Fagbokforlaget. (IKKE PUBLISERT)

Sirevåg, L. C. H. (2024). *Uroens muligheter og gjenopplivning av det pedagogiske paradoks*. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk, 10*(4), 71-81. https://doi.org/10.23865/ntpk.v10.6546

Sirevåg, L. C. H. (2024). Lek med håndbrekket på: en studie av lekens møte med målstyrt læringsaktivitet i første klasse. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, *10*(5). https://doi.org/10.23865/ntpk.v10.5995

Østergaard, R. (2026). When school starts at age six – a study on how first-grade teachers work with preschool-like time organisation within the school's time structure. RoSE, Research on Steiner Education 16(11): 132-146.

Stabel, V. (2026). Values Education in Steiner Schools: Teacher's Perspectives on the Physical Environment as a Pedagogical Resource. RoSE, Research on Steiner Education, 16(11): 146-157.

Stabel, V., & Nome, D. (ikke publisert). Lekenhet som væremåte og samværsform i førsteklasse – en case studie av Steinerskolens praksis. (ikke ha med)

Østrem, S. (2024). Det instrumentalistiske mistaket i barnehagen. Nordisktidsskrift for pedagogikk og kritikk, 10(2).https://doi.org/10.23865/ntpk.v10.6390